

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonaë, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

XXXIII. De Modestia. Munus duplex studiositatis. Quae regula in usu
Eutrapeliae servanda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

CAPUT XXXII.

De Mansuetudine, & Clementia. Utriusque officia, & præstantia.

1. **U**T iræ impetum mitiget, necessaria est mansuetudo; ne citrà vel ultra recti limites hac in parte deflectas. Telum naturæ est ira; quo uti licet, cum peccantes arguere & castigare ex officio teneris: cum distat prudentia, tuam vel alienam injuriam debito modo repellendam esse; ne crescat ex impunitate reprobatorum licentia. Crudelis est, tam qui nulli, quam qui omnibus ignoscit. Cum verò, justitia exigente, puniendi sunt rei; mansuetudinis & clementiæ memor esto. Descende ad pœnas tanquam invitus; & talis esto erga peccantes, qualis exitit erga te Deus. Sicut ille sustinuit te, ut meliorem faceret: ita illos sustine, ut corrigantur. Despicias Medicum, si desperas ægrotum. Tam facilis est ægri sanitas, quanta Medici sapientia & benignitas. Vir mitis iracundiæ pelago velut scopulus supereminet, fluctusque impingentes dissolvit; nec pœnâ semper, sed sapius penitentiâ contentus est. Clamat coacto cœtu humani generis, Salvator mundi, *Venite omnes, & discite à me*: non curare infirmos, non leprosos mundare, non cæcis lumen, aut mortuis vitam reddere. Sed quid? *Discite*, inquit, *à me, quia mitis sum*. Ad hoc redeisse videtur omnes thesauros sapientiæ & scientiæ suæ; ut ab eo discamus mites esse. Tanta mansuetudinis præstantia est.

2. Ut mansuetudo iram, sic clementia punitionem moderatur. Illa ad omnes, hæc ad Principes & Superiores pertinet. Ejus enim munus est, mitiorem pœnam, quam jura exigant, irrogare: non ex timore, lucro, amicitia, aliove motivo; sed ex animi lenitate. Non opus est, latera montium abscindere, & in arduo collis vertice arces constituere: saluum Principem in aperto clementia præstabit. Hæc est munimentum inexpugnabile, quæ tutum reddit imperium. Malus Princeps invisus est: quia timetur: & timeri vult; quia invisus est. Quem verò metuunt subditi, oderunt; & quem quisque odit, perisse cupit. Vitæ Regum dominus est, quisquis suam contempnit. Frustrâ se potentiâ munit, qui septus suorum benevolentia non est. Turpia sunt Principi multa supplicia, sicut Medico multa funera. Si Rex continet vim suam, si omnes injurias &

offensiones supernè despicit, si quosdam alienas iræ, neminem impendit suæ, tunc verè se Regem ostendit. Magni animi est, placidum esse atque tranquillum.

CAPUT XXXIII.

De Modestia. Munus duplex Studioſitatis, Quæ regula in usu Entrapeliæ servanda.

1. **M**odestia reliquas animi dotes mirabiliter exornat. Hæc forma honestatis est, & frænum vitiorum. Quamvis sermone ræceas, habitu & gestu te prodis. Argumentum virtutis ex minimis licet capere. Vultus, risus, incessus, & flexus oculorum sæpe hominem ostendunt, qualis sit. Sic vive, ut omnes cognoscant, te ad consortium Angelorum pertinere. Serva decorum in motu omnium membrorum, in gestu, voce, & aspectu; ne quid in his effeminatum & molle sit, ne quid rusticum aut durum. Vera modestia ab animo in corpus, ex interna morum gravitate in superficiem emanat; ut quasi suppellectilem suam mens foris inspiciat. Vir modestus vivum Dei simulacrum est: nam solus ejus aspectus intuentes componit. At hoc quam bonum est, videri & prodesse? Spectat quoque ad modestiam, tui statûs conditionem in vestibus, suppellectili, ornatu domûs, & multitudine servorum non excedere. Animi tui impedimenta hæc sunt: quibus non tu, sed quæ sunt extra te, exornantur. Cur igitur gaudes malo tuo? cur inania miraris, & impedimentorum multitudine gloriaris? Hanc servorum cohortem, quæ latus tuum cingit, rectè dixeris hostilem exercitum, à quo latis cavere non potes. Quid agas nôsse volunt, non quid præcipias. Nihil humiliorum eorum ingressu, nihil progressu insolentius, nihil odiosius egressu.

2. Studioſitatis duo sunt munera: alterum, sciendi appetitum, qui plerumque justo major esse solet, temperare & moderari: alterum, torporem excutere, animique industriam ad necessaria ediscenda excitare. Curiosum homini ingenium dedit natura, artisque suæ ac pulchritudinis conscia, nos operum suorum spectatores genuit, perditura fructum sui, si tam magna, tam clara, tam subtiliter ducta solitudini ostenderet. Sed abutimur naturæ bono, ea curiosè investigantes, quæ utilius ignorarentur. Non ille sapit,

sapit, qui scit multa; sed qui sapit, quod facit ad rem. Ea primum discenda, quæ pertinent ad salutem: cætera quò minus legas non deterreo, dummodò quicquid legeris ad mores referas. Cave autem, ne lectio multorum librorum habeat aliquid vagum & instabile. Certis ingeniis immorari oportet & innutriri, si velis aliquid trahere, quod in animo fidelitèr sedeat. Lectio varia delectat, certa prodest.

3. Danda est aliquando remissio animi, & assiduo labori quietis intermiscenda: non enim durable est, quod caret alternâ requie. Legum conditores dies aliquot instituerunt, quibus ad hilaritatem publicè homines cogentur, viresque reciperent paululum resoluti & remissi. Animi verò relaxationem plurimæ actiones con-stituunt. Inambulatio, scilicet, in loco amœno, & aperto, ut coelo libero attollat se mens, & membra vegetentur: suburbana ac rusticana secessio, procul ab urbium nidore & tumultu: aucupium & venatio, quæ statum tuum non dedeant; & piscatio, quæ innocentior est: læta studia & mitiora, muscusque concentus, & ludus aliquis honestus: joci demum innoxii, & urbanitates, à quibus absit omnis injuria & indecentia. Sunt quidam nimium severi, olores hominum, suisque tenebris incubantes, à quibus hilaris sermo nunquam potest extorqueri. Alii jocis semper dediti, rebus seriis nunquam se applicant, nunquam se populo subducunt. Miscenda autem ista & alternanda sunt: nam solitudo desiderium hominum faciet, frequentia tui, tædium eritque altera alterius remedium. Odium item laboris sanabit remissio, tædium remissionis, labor. Sunt & nonnulli, qui vires suas dispensare nescientes, immoderatum in se imperium exercent. Modus illis deest. Nec intermittere studia sciunt, nec repetere. Cùm se ad laborem concitant, junguntur dies noctibus; nec desinunt; nisi deficiant. Rursus cùm se in lusum dimitunt, se ita resolvunt, ut ad priorem consuetudinem vix retrahi possint. Sic igitur dandum animo intervallum, ut remittatur, non resolvatur. Ad hoc necessaria est Eutrapelia, quæ certos fines præscribat, quos prætergredi nefas sit. Optima quæque mala sunt, cùm quis modum excedit.

C A P U T XXXIV.

De Humilitate. In quo consistat. De cognitione sui. Veri humilis characterismus.

1. **A** Christo venit humilitas. Ipse eam verbo promulgavit, docuit Exemplo. Hæc, post virtutes Theologicas & intellectuales, inter cæteras primatum habet: remouet enim superbiam, quæ est origo omnium malorum. Hæc nos amabiles Deo reddit; quia cum humilibus sermocinatio ejus. Sine hac, quæ virtutum fundamentum est, quicquid in spiritali edificio superextruitur, nec solidum erit nec stabile. Quamvis autem ipso nomine quidpiam vile & exiguum præ se ferre videatur; virtus tamen magnorum est, quoniam est virtus perfectorum, animumque erigit ad altiora. Illustria ag-greditur sine tumoris periculo, ardua sine metu difficultatis; excessa, strenua, magnanima, eodem semper tenore subsistens. Non consistit humilis, ut vulgus putat, in mera sui despicientiâ & abiectione; sed in ea moderata gloriæ & honoris appetitione, quæ & excessum devitet, & à defectu recedat. Appetit humilis glori- am, tanquam stipendium virtutis, animo directè in actionem intento; non propter ostenta- tionem, sed ob solam virtutem, & quantum ipsa deposcit. Illegitimus est omnis honor, quem virtus non parit. Quia verò humilis, quæ pollet mentis perspicaciâ, æquus sui aestimator est, omnem propè honorem meritò versatur: tum, quia novit, quàm sit exiguum, quod ipse de suo confert ad opera virtutis: tum quia timet, ne ex debiti honoris appetitu ad indebitum cap- tandum prolabatur. Tutius est aspernari hono- rem, quem qui recusat, amplificat; qui spernit, auget.

2. Ideò humilis non es; quia te ipsum non cognoscis. Nulla est regio tam remota, de qua faciliùs credas falsa narranti. Quid est homo? Imbecille corpus & fragile, suapte naturâ inerme, alienæ opis indigenus, & ad omnem tempo- rum contumeliam projectum. Massa luti, scæ- dum animal, ad omnia mala proclive, adeò per- versò, & depravato sensu, ut terrena cœlestibus, caduca æternis præferat. *Universa vanitas, omnis homo vivens.* Nulli animali vita fragilior, nulli rabies acrior, nulli confusior pavor, nulli major libido. Undè igitur tibi superbia, miserabilis creatura, & omnium infelicissima? Attende

F misc-